

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА ПРАЦІ”
(для бакалаврів)

МАУП

Київ 2008

Підготовлено професором кафедри організації самоврядування
В. В. Омельчуком та доцентом кафедри організації самоврядування
О. І. Травянком

Затверджено на засіданні кафедри організації самоврядування УВКІ МММС
МАУП (протокол № 25 від 26.10.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

МАУП

Омельчук В. В., Травянюк О. І. Навчальна програма дисципліни “Регіональна економіка праці” (для бакалаврів). — К.: МАУП, 2008. — 28 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Регіональна економіка праці”, вказівки до виконання контрольної роботи, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

“Регіональна економіка праці” — одна з дисциплін, яка дає основну базу знань, необхідну для ефективної діяльності фахівців у державному управлінні та місцевому самоврядуванні і теоретиків, і практиків. Це обумовлено з’ясуванням цілого комплексу питань, пов’язаних з регіональним розвитком України, передусім ролі регіональних механізмів у виробленні та реалізації державної економічної політики в Україні.

Мета курсу — поглиблене вивчення регіональних економік і шляхів їхньої оптимізації шляхом планування, прогнозування, вироблення, здійснення, забезпечення системності державної економічної політики щодо розвитку регіонів, передусім узгодження галузевого та територіального розвитку. Формування регіональних економік пов’язано з необхідністю здійснення державою відповідних економічних, екологічних, рекреаційних, екістичних, соціальних, інфраструктурних функцій.

Нагальні проблеми економічного розвитку на регіональному рівні зумовлюють нерозв’язаність низки суперечностей, зокрема між продуктивними силами різних адміністративно-територіальних одиниць України та застарілими формами організації економічного життя держави, надмірною централізацією та концентрацією управління національними економічними процесами. Розглядається нормативно-правова база регулювання відносин між державою та регіонами, взаємодії органів державної влади, управління, місцевого самоврядування різних рівнів у виробленні та реалізації регіональних економічних політик. Особливої знаковості ці процеси набувають з огляду на нагальну потребу у зменшенні адміністрування економічних процесів на регіональному рівні, створення моделі ефективної взаємодії у розвитку регіональних економік між центром та місцевими елітами.

Вивчаються сучасні моделі та шляхи регіонального економічного розвитку в Україні і Європі, стратегія, державні і відомчі програми у різних сферах державної, регіональної, місцевої, муніципальної, комунальної економічної політики, шляхи їхнього втілення в життя.

Всебічне засвоєння матеріалів курсу дає можливість студентам *знати:*

- теоретичні і правові засади розвитку регіональних економік, його форми і методи для аналізу та вирішення проблем регіональних економік;

- основні напрями державної політики щодо регіональних економік, становлення та розвитку місцевих народногосподарських комплексів в Україні;
- теорію і практику планування та прогнозування регіональних економік розвитку, архітектурно-містобудівної діяльності, земельної, екологічної політики;

уміти:

використовувати:

- категорії розвитку регіональних економік, сучасні методологічні підходи щодо формування політики держави та органів місцевого самоврядування щодо регіональних економік;
- законодавчі акти, форми і методи управління регіональними економіками, планування економічного розвитку територій, регулювання земельних відносин, охорони довкілля для аналізу та вирішення регіональних економічних проблем;
- технологію, форми й методи стратегічного прогнозування та оперативного планування економічного розвитку регіону;
- адміністративні та економічні важелі управління розвитком регіональних економік;

визначати:

- оптимальні шляхи розвитку регіональних економік та місце регіонального управління економікою в загальній системі державного управління;
- ефективність діючих форм і методів державного управління регіональними економіками за результатами аналізу програм розвитку територій, вітчизняного й зарубіжного досвіду їх реалізації в контексті європейської інтеграції, використовуючи методи порівняльного економічного та інституційного аналізу;
- показники розвитку економічного регіону на найближчу й віддалену перспективу на основі існуючого стану справ за умови наявних ресурсів у межах чинного правового поля шляхом зіставлення ресурсів і потреб;
- основні напрями вдосконалення організаційно-економічних механізмів щодо забезпечення охорони навколишнього середовища регіону;
- пріоритетні напрями економічного розвитку регіону, застосовуючи комплексний підхід до аналізу державної економічної політики та за результатами вивчення показників регіональних

економік, використовуючи методи кореляційно-регресивного аналізу;

розробляти:

- пропозиції (проекти) державних, регіональних і галузевих програм регіонального економічного розвитку за результатами аналізу державної економічної політики та економічного стану регіону на основі методології конструювання моделей, виходячи із ресурсного забезпечення та механізмів упровадження державно-управлінських рішень в економічній сфері;
- пропозиції щодо вдосконалення чинної нормативно-правової бази регіонального економічного розвитку на підставі визначення юридичних властивостей та на основі виявлених ознак її недосконалості за результатами вивчення й аналізу ефективності чинних нормативно-правових документів, існуючої практики регулювання економічних відносин на регіональному, муніципальному, місцевому, комунальному рівні;
- проекти нормативно-правових актів, спрямовані на підтримку підприємництва регіону, забезпечення функціонування господарських структур, які створені на різних формах власності, у регіонах на засадах конституційно-правової регламентації законодавчого та нормотворчого процесів;
- внутрішню нормативну документацію (накази, розпорядження) щодо виконання завдань міжнародних, державних, регіональних, галузевих, міжгалузевих програм і проектів регіонального економічного розвитку на засадах конкурсного відбору виконавців (тендер, грант, конкурс) шляхом застосування методів системного аналізу регіональних економік;
- практичні рекомендації для органів державної влади й місцевого самоврядування щодо вибору ефективних інструментів і варіантів регулювання економік регіонів на основі методів порівняльного аналізу стану національного і регіональних ринків, ступеня лібералізації економіки й фінансової стабілізації, рівня ефективності приватизації;

аналізувати:

- проблеми, ресурсний потенціал і напрями розвитку економік регіонів;
- процеси становлення розвитку регіональних економік та їх елементів, шляхи й методи вдосконалення структури інституцій-

ного забезпечення, політико-правові проблеми управління економікою регіонів, приймати відповідні управлінські рішення; контролювати:

- виконання заходів регіонального економічного розвитку, відповідних законодавчих і підзаконних актів в обумовлені терміни засобами адміністрування.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА ПРАЦІ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
	Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні засади регіональної економіки праці
1	Сутність, об'єкт та функції регіональної економіки праці
2	Цілі, завдання та критерії регіональної економіки праці
3	Теорії та концепції регіональної економіки праці, науково-методичні засади її дослідження
	Змістовий модуль II. Позиції регіональних економік у національних економічних процесах України
4	Напрями та шляхи зміцнення позицій регіональних економік
5	Взаємодія регіонів у розв'язанні загальнонаціональних завдань
6	Зовнішньоекономічний та інвестиційний потенціал регіональних економік України
	Змістовий модуль III. Організаційні форми територіального управління регіональною економікою
7	Організаційна структура управління регіональними економіками
8	Основні методи та важелі державного регулювання регіональної економіки
9	Ресурсний потенціал регіональних економік

1	2
10 11 12 13	<p>Змістовий модуль IV. Механізми розвитку регіональних економік України</p> <p>Аналіз, його завдання, види та методи в розвитку регіональних економік</p> <p>Планування розвитку регіональних економік, його сутність, форми та методи</p> <p>Сталість розвитку регіональних економік та методологія її оцінки</p> <p>Прогнозування регіональної економіки</p>
14 15 16 17 18	<p>Змістовий модуль V. Регіональний розвиток міжгалузевих комплексів України</p> <p>Паливно-енергетичний та гірничо-металургійний комплекси</p> <p>Машинобудівний та військово-промисловий комплекси</p> <p>Будівельний та лісовиробничий комплекси</p> <p>Продовольчий комплекс та комплекс галузей виробництва непродовольчих товарів</p> <p>Транспортний, хімічний комплекси та соціальна інфраструктура</p>
19 20 21 22 23 24	<p>Змістовий модуль VI. Особливості регіональних економік в Україні</p> <p>Сучасні моделі економічної макрорегіоналізації України. Центральний регіон</p> <p>Донецький регіон</p> <p>Західний регіон</p> <p>Придніпровський регіон</p> <p>Причорноморський регіон</p> <p>Харківський регіон</p>
Разом годин: 108	

ЗМІСТ
дисципліни
“РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА ПРАЦІ”

**Змістовий модуль І. Теоретико-методологічні засади
регіональної економіки праці**

***Тема 1. Сутність, об’єкт та функції регіональної
економіки праці***

Сутність регіональної економіки праці як навчальної дисципліни. Предмет регіональної економіки праці. Формування поняття регіональна економіка праці. Функції регіональної економіки праці. Основи теорії регіональної економіки праці. Наукові основи розробки концепції розвитку регіональних економік. Понятійно-категоріальний апарат регіональної економіки праці.

Література [12; 26; 29]

***Тема 2. Цілі, завдання та критерії регіональної
економіки праці***

Цілі регіональної економіки праці. Завдання регіональної економіки праці. Критерії ефективності та практичної значущості регіональних економік у національному економічному просторі. Чинники, пріоритети, напрями реалізації засад регіональних економік. Діагностика регіональних економік як критерій ефективності управління. Закономірності у розвитку регіональних економік. Сутність управління регіоном. Організація управління розвитком регіону. Організаційно-правові аспекти регіонального управління. Централізація і децентралізація в політиці регіонального розвитку в умовах ринкової економіки та інтеграції України в світову систему. Регіональна політика держави та її основні компоненти.

Література [19; 22; 25; 29]

***Тема 3. Теорії та концепції регіональної економіки праці
та науково-методичні засади її дослідження***

Аналіз класичних теорій регіональної економіки праці. Сучасні концепції щодо регіональної специфіки економічного розвитку. Теоретичні принципи управління регіональною економікою. Тери-

торіальні особливості організації управління регіональними економічними процесами. Зарубіжний досвід регіональних економік. Основні підходи у регіональній економіці праці. Основні показники у регіональній економіці праці. Принципи та науково-методичні засади аналізу в регіональній економіці праці.

Література [3; 7; 13; 16; 32; 43]

Змістовий модуль II. Позиції регіональних економік в національних економічних процесах

Тема 4. Напрями та шляхи зміцнення регіональних економік

Оптимізація інфраструктури регіону як шлях розвитку регіональної економіки. Міська та регіональна інфраструктура як об'єкт управління. Виробнича інфраструктура регіону. Соціальна інфраструктура населених пунктів (міста). Розвиток транспортної інфраструктури регіону. Житлова політика. Наукова інфраструктура міста. Соціально-економічна інфраструктура комунікаційного комплексу регіону. Регуляторні акти щодо соціально орієнтованої системи надання громадських послуг. Управління соціально-економічними відносинами у сфері комунікацій. Реалізація політики економічного зростання у сфері надання громадських послуг. Засади побудови соціально-економічної інфраструктури комунікаційного комплексу. Опрацювання засобів управління, облаштування інфраструктури, підвищення продуктивності системи. Базові положення управління соціально-економічними відносинами у сфері комунікаційних послуг. Обґрунтування стратегій розвитку комунікаційної системи міста та регіону. Практичні аспекти реалізації політики економічного зростання у сфері надання громадських послуг. Структурні перетворення у взаємовідносинах місцевого самоврядування з підприємствами та організаціями комунікаційного обслуговування. Регіональні ринки. Формування інфраструктури регіонального ринку та механізми їхнього регулювання. Регіональний маркетинг.

Література [2; 4; 16; 21; 39; 40]

Тема 5. Взаємодія регіонів у розв'язанні загальнонаціональних завдань

Співпраця регіонів у вирішенні загальнонаціональних завдань. Блокування регіонів. Регіональна та міжрегіональна кластеризація.

Суть категорії “суперечність”. Суперечності у регіональній економіці. Специфіка дослідження суперечностей у регіональних економічних процесах.

Література [3; 5; 16; 22; 34; 42]

Тема 6. Зовнішньоекономічний та інвестиційний потенціал регіональних економік України

Становлення зовнішньоекономічної діяльності України та взаємодія регіонів у її реалізації. Взаємодія органів державного управління та місцевого самоврядування в забезпеченні здійсненні ЗЕД. Взаємодія центральних і місцевих органів виконавчої влади з органами місцевого самоврядування у лобіюванні їхніх інтересів на зовнішніх ринках. Особливості розвитку взаємодії регіонів України у просуванні на світові ринки. Управління інвестиційною діяльністю регіону. Значення інвестицій для розвитку України та її регіонів. Види інвестиційних ризиків та методи їхньої оцінки. Оцінка інвестиційної привабливості регіону. Інвестиційний рейтинг регіону. Формування регіональних інвестиційних програм. Системна регіональна інвестиційна політика: напрями та принципи. Державне регулювання інвестиційної діяльності. Депресивні регіони та механізми інвестування їхнього розвитку. Спеціальні (вільні) економічні зони. Гоекономічні пріоритети, експортний потенціал регіональних економік та транскордонне співробітництво. Інтеграція України та її регіонів у світовий та європейський економічні простори. Геостратегічні пріоритети регіональної економіки праці. Експортний потенціал регіональних економік. Транскордонне співробітництво. Нормативно-правове та інституційне забезпечення експортної діяльності регіонів. Єврорегіони. Інтенсифікація зусиль щодо експортної діяльності. Перспективи членства у ГАТТ (СОТ). Транзитні та інвестиційні ресурси регіонів. Транзитний потенціал України та її регіонів. Транспортування через територію України нафти і газу. Термінали. Коефіцієнти транзитності. Вантажопотоки. ЧЕС у транзитних потоках. Паромні переправи. Транспортні коридори. Інвестиційні рейтинги регіонів. Вільні (спеціальні) економічні зони. Спеціальні режими інвестування.

Література [3; 7; 16; 32; 44]

Змістовий модуль III. Організаційні форми територіального управління регіональною економікою

Тема 7. Організаційна структура управління регіональними економіками

Місцеві (обласна та районна) державні адміністрації у розвитку регіональних економік. Кадрове та фінансове забезпечення діяльності. Органи місцевого самоврядування (ОМС) (обласна, міська, районна, районна у місті ради) у регіональній економіці. Завдання, повноваження, функції та організаційна структура ОМС. Повноваження, функції та організаційна структура місцевих органів виконавчої влади та виконавчих органів рад. Кадрове, матеріальне та фінансове забезпечення діяльності регіональних інституцій. Організація роботи органів та посадових осіб МС. Комунальна власність. Гарантії та відповідальність місцевих органів влади. Управління комунальною власністю.

Література [12; 18; 22; 23; 21]

Тема 8. Основні методи та важелі державного регулювання регіональних економік

Регіональні пріоритети у державному управлінні. Державна політика управління регіональними економіками. Держава та її інституції в управлінні регіональними економіками. Концептуальне, кадрове, інституційне, фінансове, ресурсне забезпечення управління регіональними економіками. Шляхи оптимізації державної політики, управління та регулювання регіональними економіками. Важелі державного регулювання. Державний облік і контроль. Державне управління процесом реструктуризації.

Література [12; 18; 23; 41; 43]

Тема 9. Ресурсний потенціал регіональних економік

Класифікація та економічне оцінювання природних ресурсів регіонів України. Сутність і принципи використання. Потенційно-небезпечні підприємства України. Вимоги до розміщення потенційно-небезпечних підприємств. Ризики в управлінні екологічною безпекою регіональних економік. Економічні механізми регулювання ризиків в екологічній сфері. Трудові ресурси регіону та сучасні тенденції їхнього розвитку. Трудові ресурси як багатомірна категорія регіональної

економіки. Регіональні особливості відтворення трудових ресурсів у період ринкових трансформацій економіки. Правове регулювання процесу управління трудовими ресурсами регіону. Методи оцінки та системний підхід до управління трудовими ресурсами регіону. Проблеми ефективного використання трудових ресурсів регіону. Бюджетні ресурси регіону. Концептуальні засади формування місцевих бюджетів. Принципи формування доходної частини бюджетів регіонів. Видатки. Міжбюджетні трансферти. Фінансові ресурси регіональних підприємств та місцевих органів влади. Субвенції з Державного бюджету України. Місцеві бюджети, податки та збори. Повноваження місцевих органів влади у сфері бюджету та фінансів. Фінансово-кредитні ресурси місцевого самоврядування. Фінансовий аналіз ресурсів регіону. Земельні ресурси. Становлення земельного ринку. Земельний кадастр та земельний ринок регіонів. Генеральні плани. Зонінг. Принципи регулювання земельних відносин у регіонах. Оцінка землі. Види документів, які регулюють розвиток населених пунктів. Система земельно-реєстраційних заходів. Містобудівна діяльність у регіонах. Оцінка міських територій. Принципи платного характеру використання землі. Організаційно-інформаційне забезпечення управління земельними ресурсами регіону. Регіональна екологічна політика. Нормативно-правові засади охорони навколишнього середовища і раціонального природокористування. Форми і методи ефективного природокористування регіону. Запровадження енергетичних ресурсозберігаючих технологій.

Література [22; 24; 28; 31]

Змістовий модуль IV. Механізми розвитку регіональних економік України

Тема 10. Аналіз, його завдання, види та методи в регіональному розвитку

Аналіз у регіональній економіці праці. Аналіз регіональних економічних процесів та його вплив на оптимізацію управлінської діяльності в регіональній економіці. Аналіз розвитку економічних районів України. Види та методи аналізу регіональної економіки. Стратегічний аналіз економічного середовища регіону. Характеристика внутрішнього стану регіону та регіональних інституцій.

Література [3; 12; 20; 22; 23; 21]

Тема 11. Планування регіональної економіки праці, її сутність, форми та методи

Сутність, форми та методи планування регіональних економік і його еволюція. Макропропорції у плануванні регіональних економік. Цільове орієнтування стратегії та визначення пріоритетів планування регіональних економік. Система стратегічного планування регіональних економік та її складові. Сутність, форми, методи та особливості стратегічного планування регіональних економік. Етапи та функції стратегічного планування регіональних економік. Технологія стратегічного планування регіональних економік та організаційне забезпечення його процесу. Моделі системи стратегічного планування регіональних економік. Довгострокові документи стратегічного планування. Середньострокові документи стратегічного планування. Розробка програм розвитку економіки регіонів та стратегія євроінтеграції України. Розробка стратегічного плану регіональних інституцій: аналіз зовнішніх та внутрішніх факторів; визначення місії та стратегічних цілей; розробка програми інституцій; показники оцінки діяльності; фінансовий план. Впровадження стратегії. Оцінювання (вимірювання) та моніторинг результатів реалізації стратегій розвитку регіональної економіки.

Література [3; 20; 24; 29; 31; 35]

Тема 12. Сталість розвитку регіональних економік та методологія її оцінки

Сталість розвитку регіональних економік. Оцінка сталості розвитку регіону та розвитку регіональних економік, її критерії. Комплексність оцінки сталості розвитку регіональної економіки. Регіон у системі територіального розміщення продуктивних сил України. Спеціалізація регіонів України. Регіональна соціально-економічна політика. Вирівнювання економічного розвитку регіонів.

Література [17; 28; 29]

Тема 13. Прогнозування регіональної економіки

Прогнозування регіональних економік: поняття, сутність, форми та методи. Система регіонально-економічних прогнозів. Порядок розроблення регіонально-економічних прогнозів. Прогнозування регіональних економік. Довгострокове, середньострокове та корот-

кострокове прогнозування регіональних економік. Макропропорції у прогнозуванні регіональних економік.

Література [3; 16; 21; 25; 28]

Змістовий модуль V. Регіональний розвиток міжгалузевих комплексів України

Тема 14. Паливно-енергетичний та гірничо-металургійний комплекси

Особливості формування й розвитку міжгалузевих комплексів, їхні класифікація та аналіз. Структурно-регіональна переорієнтація національної економіки. Паливно-енергетичний комплекс (ПЕК) України. Його місце в господарстві України. Склад ПЕК. Основні райони залягання паливних ресурсів. Співвідношення, кількісна та якісна оцінка запасів вугілля, нафти і газу. Нафтовидобувна та нафтопереробна промисловість. Система нафтопродуктів на території України. Нафтохімічні комплекси. Газова промисловість. Райони видобутку і споживання газу. Система газопроводів (магістральні на території України та міжнародні). Газохімічні комплекси. Екологічні проблеми видобутку нафти і газу. Вугільна промисловість. Райони видобутку твердого палива (Донецький, Львівсько-Волинський, Придніпровський басейни). Характеристика вугільних родовищ. Проблеми розвитку вугільної промисловості України. Електроенергетика. Гідро- та атомна енергетика. Енергосистеми. ЛЕП. Реструктуризація ПЕК. Гірничо-металургійний комплекс. Його значення у регіональній економіці. Чорна та кольорова металургія.

Література [3; 7; 16; 32; 43]

Тема 15. Машинобудівний та військово-промисловий комплекси

Загальна характеристика машинобудування. Взаємозв'язок з іншими галузями. Територіальні особливості: галузевий склад, спеціалізація у розрізі, територіальна структура, найважливіші центри і вузли. ВПК та його територіальна реструктуризація після розпаду СРСР. Стан і регіональні особливості ВПК України. Провідні підприємства ВПК.

Література [3; 7; 16; 32; 41]

Тема 16. Будівельний та лісовиробничий комплекси

Техніко-економічна специфіка галузей промисловості будівельних матеріалів і будівельної індустрії. Структура виробництва комплексу, основні групи галузей. Забезпеченість території України природними будівельними матеріалами. Регіони виробництва цементу. Розвиток промисловості збірного залізобетону. Найбільші регіони виробництва залізобетонних конструкцій. Основні центри виробництва скла, азбестоцементних труб, керамічної плитки тощо. Оцінка лісових ресурсів України. Лісодефіцитні та лісосировинні регіони. Найбільші центри і основні регіони деревообробки, меблевої, целюлозно-паперової промисловості. Галузі лісохімії.

Література [3; 7; 17; 32; 40; 41]

Тема 17. Продовольчий комплекс та комплекс галузей виробництва непродовольчих товарів

Продовольчий комплекс. Сільське господарство. Збір, переробка, збут і реалізація продуктів. Оцінка сільськогосподарських угідь. Посівні площі. Господарські культури. Рослинницька та тваринницька орієнтації. Фермерство. Комплекс галузей виробництва непродовольчих товарів. Його потенціал та особливості розміщення у регіонах України.

Література [3; 7; 16; 32; 43]

Тема 18. Транспортний, хімічний комплекси та соціальна інфраструктура

Сухопутний, водний, повітряний, залізничний та автомобільний транспорт регіонів України. Роль хімічної промисловості у національній економіці України. Структура і взаємозв'язок галузей хімічної промисловості. Природні ресурси хімічної промисловості. Функціональна та економічна сутність соціальної інфраструктури регіону, її галузевий склад. Основні елементи територіальної структури соціальної інфраструктури. Сучасний стан, особливості та принципи розвитку соціальної інфраструктури.

Література [3; 7; 16; 32; 40]

Змістовий модуль VI. Особливості регіональних економік в Україні

Тема 19. Сучасні моделі економічної макрорегіоналізації України. Центральний регіон

Стан і проблеми розвитку регіональної економіки. Основні чинники утворення регіональних економік. Принципи та критерії економічної регіоналізації. Адміністративно-територіальний склад Центрального регіону. Місце і роль регіону в національній економіці. Потенціал та сучасні проблеми соціально-економічного розвитку Центрального регіону. Особливості структури господарства та галузей регіону. Причини загострення екологічної ситуації у регіоні. Проблеми інноваційного розвитку Центрального регіону.

Література [3; 7; 16; 22; 32; 36]

Тема 20. Донецький регіон

Адміністративно-територіальний склад регіону. Сучасні проблеми соціально-економічного розвитку регіону. Особливості структури господарства та галузей регіону. Загострення екологічної ситуації у регіоні.

Література [3; 7; 16; 22; 32; 34]

Тема 21. Західний регіон

Адміністративно-територіальний склад регіону. Сучасні проблеми соціально-економічного розвитку регіону. Особливості розвитку структури господарства та галузей регіону. Причини загострення екологічної ситуації у регіоні. Природно-ресурсний потенціал регіону.

Література [3; 7; 16; 22; 32; 38]

Тема 22. Придніпровський регіон

Адміністративно-територіальний склад регіону. Сучасні проблеми соціально-економічного розвитку регіону. Фактор транспортно-географічного розташування Придніпров'я. Особливості структури господарства та галузей регіону. Виробничий профіль господарства. Причини загострення екологічної ситуації у регіоні.

Література [3; 7; 16; 22; 32; 36]

Тема 23. Причорноморський регіон

Адміністративно-територіальний склад регіону. Оцінка транспортно-географічного розташування Причорномор'я. Сучасні проблеми соціально-економічного розвитку регіону. Особливості структури господарства та галузей регіону. Причини загострення екологічної ситуації у регіоні. Розвиток рекреаційної галузі у Причорномор'ї. Перспективи залучення інвестицій.

Література [3; 7; 16; 22; 32; 36; 44]

Тема 24. Харківський регіон

Адміністративно-територіальний склад регіону. Сучасні проблеми соціально-економічного розвитку регіону. Особливості структури господарства та галузей регіону. АПК Харківського регіону. Прикордонне співробітництво. Причини загострення екологічної ситуації у регіоні.

Література [11; 13; 19; 22; 24]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Відповідно до навчального плану студенти (слухачі) виконують контрольну роботу. Номер варіанта контрольної роботи студент визначає самостійно за останньою цифрою номера своєї залікової книжки.

Контрольна робота виконується на аркушах паперу формату А4 обсягом не менш ніж 12 сторінок друкованого тексту (Times New Roman, 14). Для чіткого та послідовного викладу матеріалу необхідно скласти план контрольної роботи, який має містити такі обов'язкові структурні частини:

вступ (обсягом до 2 сторінок), де висвітлюються суть і значення теми;

основну частину — розкривається зміст питань теми роботи, наводяться зауваження;

висновки, де підсумовується зібраний матеріал та містяться пропозиції;

список використаних джерел, на які даються посилання в тексті.

Контрольна робота оформлюється відповідно до методичних вимог: титульна сторінка, де вказується тема роботи, прізвище та ім'я виконавця, його група та навчальний структурний підрозділ (інститут, кафедра), дата виконання, підписується виконавцем.

У встановлений термін подається на перевірку на кафедру. До заліку студент допускається, якщо контрольну роботу оцінено позитивно.

У ході написання контрольної роботи студент має використовувати вітчизняні та іноземні інформаційні матеріали, самостійно проводити пошук документальної та фактографічної інформації, здійснювати систематизацію та узагальнення даних, виявляти ключові моменти, використовувати електронну пошту та телеконференції, застосовуючи методи пошуку в мережі Інтернет. У випадку необхідності слід проводити реферування документів, формуючи власні погляди на явища, події та процеси, базуючись на знанні граматичних форм.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Сутність, об'єкт та функції регіональної економіки праці.
2. Цілі, завдання, критерії регіональної економіки праці.
3. Регіональна економіка в національних економічних процесах України.
4. Моделі адміністративно-територіальних реформ в Україні.
5. Динаміка регіональної економіки праці.
6. Планування регіонального економічного розвитку.
7. Прогнозування регіонального економічного розвитку.
8. Роль регіональної економіки праці в Україні та зарубіжних країнах.
9. Централізація і децентралізація в регіональній економіці.
10. Територіальна організація економічних процесів в Україні.
11. Реалізація державної економічної політики у регіоні та її особливості.
12. Ресурсне забезпечення регіональних економік.
13. Напрями та шляхи зміцнення позицій регіональних економік.
14. Обмеження та негативні чинники конкурентоспроможності регіонів.
15. Взаємодія регіонів у розв'язанні загальнонаціональних економічних завдань.
16. Суперечності регіональної економіки праці.
17. Особливості регіональних економік.
18. Сучасні механізми й методи залучення кредитних та інвестиційних ресурсів в економіку регіону.

19. Регіональна екологічна політика.
20. Бюджетні ресурси у регіональній економіці.
21. Сталість розвитку регіональної економіки.
22. Організаційно-правові засади управління регіональною економікою.
23. Виробнича інфраструктура регіональної економіки.
24. Соціальна інфраструктура населених пунктів у регіональній економіці.
25. Розвиток транспортної інфраструктури у регіональній економіці.
26. Житлова політика у регіональній економіці.
27. Наукова інфраструктура у розвитку економіки регіону.
28. Соціально-економічна інфраструктура комунікаційного комплексу регіону.
29. Регіональні особливості земельної політики в Україні.
30. Відтворення трудових ресурсів регіонів.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Розкрийте сутність регіональної економіки праці.
2. Визначте критерії та показники динаміки регіональної економіки.
3. Висвітліть цілі регіональної економіки праці.
4. Розкрийте класичні теорії розвитку регіональних економік.
5. Дайте оцінку особливостям формування та регулювання регіональних ринків праці.
6. Проаналізуйте сучасні механізми й методи залучення кредитних та інвестиційних ресурсів в економіку регіону.
7. Визначте гео економічні пріоритети розвитку регіональних економік.
8. Охарактеризуйте транзитний потенціал регіональних економік.
9. Дайте оцінку експортному потенціалу регіональних економік.
10. Охарактеризуйте експертну оцінку регіональних економік.
11. Виділіть основні пріоритети розвитку експортного потенціалу регіональних економік.
12. Охарактеризуйте формування та виконання місцевих бюджетів і фінансів.
13. Висвітліть особливості регіональної економіки праці на сучасному етапі розвитку України.

14. Охарактеризуйте сучасні варіанти економічної макрорегіоналізації України.
15. Визначте особливості розвитку регіональних економічних процесів у Причорномор'ї.
16. Дайте оцінку потенціалу Центрального регіону України.
17. Охарактеризуйте становище вільних (спеціальних) економічних зон України.
18. Назвіть категорії регіонального управління, місцевого самоврядування, сучасні методологічні підходи щодо формування регіональної економічної політики.
19. Покажіть основні складові комунікаційного забезпечення регіонів.
20. Визначте особливості розвитку регіональної інфраструктури в Україні та їх вплив на національні економічні процеси.
21. Поясніть необхідність збалансованої місцевої фінансово-бюджетної політики як складової сталого розвитку регіональних економік.
22. Розкрийте сутність сучасних механізмів і методів для залучення кредитних та інвестиційних ресурсів в економіку регіону.
23. Охарактеризуйте власну податкову базу місцевого самоврядування, кредитоспроможність місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, регіональні накопичення та фінансові ринки.
24. Розкрийте сутність формування та розвитку інфраструктури населених пунктів та їхнє місце в регіональній економіці.
25. Визначте та проаналізуйте перспективні напрями у сфері регулювання земельних відносин у регіоні як чинник розвитку регіональної економіки.
26. Поясніть засадничі принципи регіональної економіки праці.
27. Охарактеризуйте системний підхід при визначенні стратегії розвитку комунікаційної системи регіональної економіки.
28. Проаналізуйте механізми й методи управління економікою регіону виходячи із завдань економічної реформи.
29. Покажіть основні напрями державної політики щодо регіональних економік.
30. Розкрийте основні напрями дослідження регіональної економіки праці.
31. Проаналізуйте методи визначення ефективності регіональної економіки праці.

32. Назвіть особливості діагностики регіональних економік.
33. Розкрийте найбільш характерні суперечності в розвитку регіональних економік.
34. Визначте особливості формування поселенської політики в Україні.
35. Визначте особливості управління трудовими ресурсами в регіональній економіці.
36. Охарактеризуйте стан нормативно-правової бази регіональної економіки праці та шляхи її вдосконалення.
37. Розкрийте причини неефективності функціонування житлово-комунального господарства регіону.
38. Дайте оцінку пріоритетним напрямам використання бюджетних ресурсів.
39. Окресліть регіональний розвиток міжгалузевих комплексів в Україні.
40. Розкрийте технологію, форми й методи стратегічного прогнозування та оперативного планування розвитку регіональної економіки.
41. Охарактеризуйте шляхи залучення додаткових коштів для вирішення нагальних та перспективних проблем економічного розвитку регіону.
42. Проаналізуйте політико-правові проблеми управління регіональною економікою.
43. Дайте оцінку кредитним ризикам та кредитним рейтингам регіонів.
44. Розкрийте основні напрями реформування адміністративно-територіальної системи в сучасній Україні.
45. Охарактеризуйте показники розвитку регіону на найближчу й віддалену перспективу на основі існуючого стану справ за умов наявних ресурсів у межах чинного правового поля шляхом зіставлення ресурсів і потреб.
46. Дайте оцінку проблемі запровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій у регіонах.
47. Порівняйте доходи та видатки місцевих бюджетів.
48. Розкрийте структуру фінансово-кредитних ресурсів регіону.
49. Проаналізуйте регіональні інвестиційні програми.
50. Назвіть головні напрями стратегії розвитку регіональних економік.

51. Підготуйте пропозиції щодо проведення збалансованої регіональної фінансово-бюджетної політики.
52. Охарактеризуйте комунікативне забезпечення регіональних економік.
53. Дайте оцінку розробці стратегій економічного розвитку регіону.
54. Розкрийте сутність нормативно-правового середовища функціонування й реформування інфраструктури регіону методами її аналізу.
55. Ознайомтеся із теорією та практикою місцевих фінансів зарубіжних країн.
56. Проаналізуйте напрями змін основних характеристик трудових ресурсів регіону.
57. Визначте особливості управління трудовими ресурсами регіонів.
58. Назвіть складові елементи підготовки практичних рекомендацій для органів влади щодо вибору ефективних інструментів і варіантів економічного регулювання розвитку регіональних економік.
59. Охарактеризуйте особливості транспортної інфраструктури регіону.
60. Розкрийте сутність регіональної житлової політики.
61. Вкажіть основні риси процесу регіонального розвитку міжгалузевих комплексів в Україні.
62. Окресліть напрями глобалізації регіонального співробітництва.
63. Визначте потенційно небезпечні виробництва в регіонах України.
64. Назвіть необхідні передумови формування інвестиційної привабливості регіонів України.
65. З'ясуйте особливості взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування з підприємствами регіону при здійсненні ЗЕД.
66. Висвітліть напрями комплексного розвитку регіональних господарств.
67. Дайте оцінку основним та альтернативним джерелам поповнення місцевих бюджетів, пріоритетні напрями використання бюджетних ресурсів.
68. Охарактеризуйте управління соціально-економічними відносинами та інфраструктурою комунікаційного забезпечення у регіонах України.
69. Висвітліть сучасні тенденції розвитку трудових ресурсів регіонів.

70. Що таке збалансованість фінансово-інвестиційних ресурсів регіону?
71. Розкрийте регіональні особливості основних й альтернативних джерел поповнення місцевих бюджетів.
72. Дайте оцінку значенню соціальної інфраструктури населених пунктів у регіональних економіках.
73. Визначте місце і роль місцевих фінансів в економічній системі держави.
74. Виділіть основні принципи та перспективи ефективного використання трудових ресурсів регіону.
75. Вкажіть основні проблеми економічного розвитку Центрального регіону.
76. Дайте оцінку економічному розвитку Донецького регіону.
77. Окресліть пріоритети в економічному розвитку Західного регіону.
78. Визначте особливості економічному розвитку Причорноморського регіону.
79. Висвітліть особливості системного розвитку економічного комплексу Харківського регіону.
80. Розкрийте сутність типової моделі процесу планування регіонального розвитку.
81. Назвіть особливості наукової інфраструктури регіону та її значущість у регіональному розвитку.
82. Розкрийте схему розвитку моделей соціально-економічної макрорегіоналізації України.
83. Визначте основні механізми транскордонного співробітництва регіонів України.
84. Охарактеризуйте регіональні науково-технічні парки.
85. Вкажіть можливі шляхи розвитку державного регулювання інвестиційної діяльності в регіонах України.
86. Назвіть основні депресивні райони України та механізми їхнього оздоровлення.
87. Дайте експертну оцінку конкурентним позиціям регіонів України.
88. Розкрийте механізми розвитку транзитних ресурсів України.
89. Здійсніть класифікацію та економічну оцінку природних ресурсів регіонів України.
90. З'ясуйте особливості енергетичних ресурсів регіонів України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Адміністративно-територіальний* устрій України. Проблемні питання та можливі шляхи їх вирішення / С. О. Сивоконь, В. А. Яцюк, А. П. Заєць, О. Я. Матвіїшин та ін.; Під заг. ред. В. Г. Яцюби. — К., 2003. — 321 с.
2. *Бакуменко В. Д.* Формування державно-управлінських рішень: Проблеми теорії, методології, практики. — К.: Вид-во УАДУ, 2000. — 328 с.
3. *Бюджет* міста Києва на 2006 рік // Хрещатик. — № 132/1 (2927/1). — 12 верес. 2006 р. (спецвипуск).
4. *Воронков А. А.* Методы анализа и оценки государственных программ в США. — М.: Наука, 1986. — 190 с.
5. *Дехтяренко Ю.* Стратегія розвитку міста: територіально-планувальний аспект // Управління сучасним містом. — 2001. — № 1–3. — С. 86–99.
6. *Завгородній Є. В.* Стимулювання розвитку регіонів // Бюл. Дніпропетров. обласн. упр. юстиції. — 2006. — № 1. — С. 27–32.
7. *Зайченко О. П., Кузнецова І. С., Ільчук В. П.* Регіональна політика підтримки інноваційної діяльності в малому бізнесі. — К.: НДІ-СЕП, 2005. — 101 с.
8. *Звернення* Президента України до Верховної Ради України 9 лютого 2006 року // Економіст. — 2006. — № 2 (лют.). — С. 12–17.
9. *Інформаційні* матеріали про роботу Кабінету міністрів України за дев'ять місяців 2005 року. — 87 с.
10. *Коліушко І. Б.* Виконавча влада та проблеми адміністративної реформи в Україні. — К.: Факт, 2002. — 260 с.
11. *Куйбіда В. С.* Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування. — К.: МАУП, 2004. — 432 с.
12. *Образование* в Автономной Республике Крым. 2005 год. — Симферополь: ОАО “СГТ”, 2006. — 192 с.
13. *Павлов В. І.* Політика регіонального розвитку в умовах ринкової трансформації (Теоретико-методологічні аспекти та механізми реалізації). — Луцьк: Надстир'я, 2000. — 580 с.
14. *План дій* для нового міністра: Практич. посіб. / Т. Мотренко, А. Вишневський, В. Баєв, А. Бондаренко; За заг. ред. Т. Мотренка. — К.: Центр сприяння інституцій. розвитку держав. служби, 2006. — 352 с.

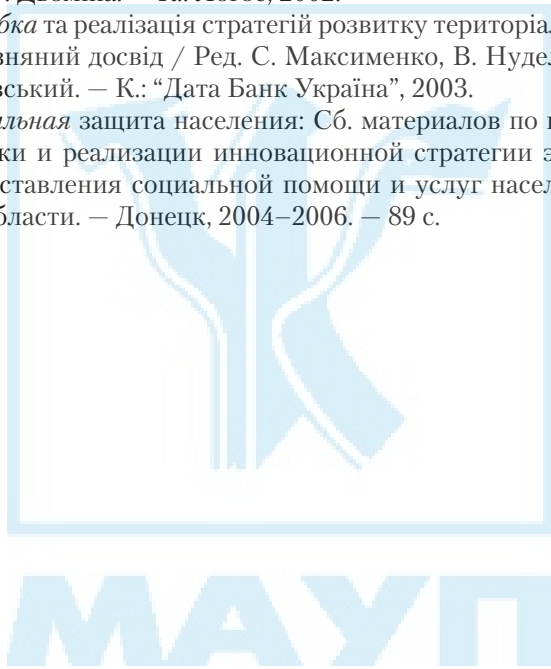
15. *Послання Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2000 році.* — К.: Інформ.-видавн. центр Держкомстату України, 2001. — 404 с.
16. *Пропозиції Верховної Ради України до основних напрямів бюджетної політики на 2007 рік* // Відом. Верховної Ради України. — 2006. — 6 жовт.
17. *Пропозиції Президенту: нова хвиля реформ.* — К.: Комісія “блакитної стрічки”, 2005. — 104 с.
18. *Регіональне управління: Навч. посіб.* / Л. М. Зайцева, С. М. Серьогін, Н. Й. Коніщева, В. Є. Зайцев, Т. О. Савостенко, І. Е. Польська, А. В. Чуйко; За наук. ред. Л. М. Зайцевої. — Д.: ДФ УАДУ, 2000. — 240 с.
19. *Романюк С. А.* Політика регіонального розвитку в Україні: сучасний стан і нові можливості. Регіональні дослідження. — К.: Вид-во УАДУ, 2001. — 112 с.
20. *Смирная В. М.* Маркетинговые исследования регионального рынка образования: Зб. наук. пр. Східноукраїн. нац. ун-ту. — Луганськ: Вид-во СНУ, 2000. — С.168–169.
21. *Стеченко Д. М.* Управління регіональним розвитком: Навч. посіб. — К.: Вища шк., 2000. — 223 с.
22. *Стеченко Д. М.* Розміщення продуктивних сил і регіоналістика: Навч. посіб. — К.: Вікар, 2002. — 374 с.
23. *Строкань Т. М.* Організаційна роль житлово-комунального господарства міста в забезпеченні його благоустрою // Регіональні перспективи. — 2000. — № 5.
24. *Тертичка В. В.* Державна політика: аналіз та здійснення в Україні. — К.: Основи, 2002. — 750 с.
25. *Харьковский Б. Т., Бережной О. Н.* Методы переработки бытовых отходов города // Зб. наук. пр. Східноукраїн. нац. ун-ту. — Луганськ: Вид-во СНУ, 2000.
26. *Цветков В. В.* Державне управління: основні фактори ефективності (політико-правовий аспект). — Харків: Право, 1996. — 164 с.

Додаткова

27. *Батанов О. В.* Територіальна громада — основа місцевого самоврядування. — К.: Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2001. — 260 с.

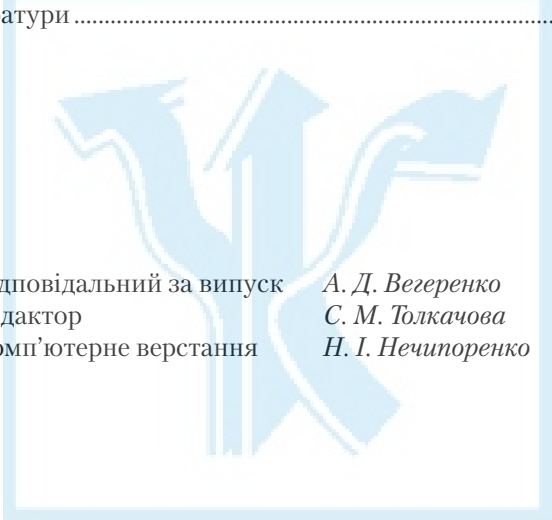
28. *Бугай С. Н., Афанасьєва Л. Ф., Лисак Н. В., Макєєва Т. И.* Информационно-коммуникационная система государственного управления региональной политикой как составляющая “электронного правительства” // Информация, анализ, прогноз — стратегические рычаги эффективного государственного управления / Тез. докл. / Материалы V Междунар. науч.-практ. конф. — К.: УкрИНТЭИ, 2006. — С. 28–37.
29. *Бутирська Т.* Державне будівництво: концептуальна трансформація: Зб. наук. пр. НАДУ. — 2005. — Вип. 2. — С. 20–29.
30. *Грицяк І.* Моделі регіонального та місцевого рівнів європейського управління // Проблеми децентралізації: національний та міжнародний досвід: Зб. матеріалів та док. / Наук. ред. М. Пухтинський. — К.: Атака, 2006. — С. 269–279.
31. *Інноваційні шляхи муніципального розвитку (сучасний стан, прогнози, проекти і програми).* XI Всеукраїнські муніципальні слухання, м. Бердянськ 18–20 верес. 2006 р. — К.: Логос, 2006. — 50 с.
32. *Інститути та інструменти розвитку територій. На шляху до європейських принципів /* За ред. С. Максименка. — К.: Міленіум. — 244 с.
33. *Щенко О.* Кадрове забезпечення місцевого та регіонального розвитку: Зб. наук. пр. НАДУ. — 2004. — Вип. 1. — С. 3–13.
34. *Кальниш Ю.* Інституціональні особливості аналітичного супроводу процесів вироблення та реалізації державної політики в сучасній Україні // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. — 2006. — Вип. 2. — К.: Вид-во НАДУ, 2006. — С. 36–43.
35. *Нижник Н. Р., Машков О. А.* Системний підхід в організації державного управління. — К.: Вид-во УАДУ, 1998. — 160 с.
36. *Невелєв О. М., Данилишин Б. М.* Сталий розвиток регіону: стратегічні напрями і механізми. — К., 2002. — 127 с.
37. *Пал Л.* Аналіз державної політики / Пер. з англ. І. Дзюб. — К.: Основи, 1999.
38. *Плющ Р. М.* Формування структури місцевого самоврядування: організаційно-управлінський аспект. — Херсон: Вид-во ВАТ “ХМД”, 2006. — 396 с.
39. *Поляк О. В.* Механізми надання управлінських послуг органами влади. — Автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. — 25.00.02. — Механізми держ. упр. / Львів. ін-т держ. упр. НАДУ. — Львів, 2006. — 20 с.

40. *Президент* України та державна регіональна і муніципальна політика: Зб. матеріалів та док. / За заг. ред. О. Дьоміна. — К.: Логос, 2002. — 236 с.
41. *Проблеми* децентралізації: національний та міжнародний досвід: Зб. матеріалів та док. / Наук. ред. М. Пухтинський. — К.: Атака, 2006.
42. *Пухтинський М.* Концептуальні підходи до перспектив місцевого і регіонального розвитку // Президент України та державна регіональна і муніципальна політика: Зб. матеріалів та док. / За заг. ред. О. Дьоміна. — К.: Логос, 2002.
43. *Розробка* та реалізація стратегій розвитку територіальних громад: вітчизняний досвід / Ред. С. Максименко, В. Нудельман, І. Санжаровський. — К.: “Дата Банк Україна”, 2003.
44. *Социальная* защита населения: Сб. материалов по вопросам разработки и реализации инновационной стратегии эффективного предоставления социальной помощи и услуг населению Донецкой области. — Донецк, 2004–2006. — 89 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Регіональна економіка праці”	6
Зміст дисципліни “Регіональна економіка праці”	8
Вказівки до виконання контрольної роботи	17
Теми котрольних робіт	18
Питання для самоконтролю	19
Список літератури	24

Відповідальний за випуск	<i>А. Д. Везеренко</i>
Редактор	<i>С. М. Толкачова</i>
Комп'ютерне верстання	<i>Н. І. Нечипоренко</i>

МАУП

Зам. № ВКЦ-3618

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП